

3. Хорев І. Теоретичні проблеми дослідження наукових засад професійної мобільності викладача вищої школи [Електронний ресурс] / І. Хорев // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 25. – С. 242-249. – Режим доступу : http://lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/25_3/29_khorev.pdf.
4. Кормильцева М.В. Социально-личностные компетенции студентов как фактор развития их профессиональной мобильности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Кормильцева Мария Владимировна. – Екатеринбург, 2009. – 190 с.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник [Електронний ресурс] / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375 с. – Режим доступу : <http://edu-lib.net/drugoe-2/goncharenko-s-u-ukrayinskiy-pedagogich>.

REFERENCES

1. Golub T.L. Naukovo-doslidnyc'ka komponenta universytets'koi' osvity v svitli Bolons'kogo procesu / T.L. Golub // Vyshha osvita Ukrai'ny: tematychny vupusk «Vyshha osvita Ukrai'ny u konteksti integracii' do jevropejs'kogo osvith'ogo prostoru». – K. : Gnozys, 2010. – T. 1 (19). – P. 218-226.
2. Proektuvannja pedagogichnogo prostoru dlja stymuljuvannja vnutrishn'oi' i zovnishn'oi' mobil'nosti uchasnykiv navchal'no-vyhovnogo procesu : metodychni rekomendacii' / [ukl. T.A. Kuz'mich, K.M. Tovstuha]. – Herson: Vyd-vo HDPU, 2012. – 87 p.
3. Horjev I. Teoretychni problemy doslidzhennja naukovykh zasad profesijnoi' mobil'nosti vykladacha vyshhoi' shkoly [Elektronnyj resurs] / I. Horjev // Visnyk L'vivs'kogo universytetu. – 2009. – Vyp. 25. – P. 242-249. – Rezhym dostupu : http://lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/25_3/29_khorev.pdf.
4. Kormil'ceva M.V. Social'no-lichnostnye kompetencii studentov kak faktor razvitija ih professional'noj mobil'nosti : dis. ... kand. psihol. nauk: 19.00.07 / Kormil'ceva Marija Vladimirovna. – Ekaterinburg, 2009. – 190 p.
5. Goncharenko S. U. Ukrai'ns'kyj pedagogichnyj slovnyk [Elektronnyj resurs] / S. U. Goncharenko. – K. : Lybid', 1997. – 375 p. – Rezhym dostupu : <http://edu-lib.net/drugoe-2/goncharenko-s-u-ukrayinskiy-pedagogich>.

УДК 378.15/25

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Лещенко О.П.

*Дніпродзержинський державний технічний університет, вул. Дніпробудівська, 2,
м. Дніпродзержинськ, Україна*

lescha_helen@meta.ua

У статті аналізується роль і місце гуманітарної підготовки студентів у системі вищої технічної освіти, надається визначення концептів «гуманізація» і «гуманітаризація». Акцентується увага на необхідності поєднання фундаментальності, ступінчастості пізнання, формування творчого мислення та філософських основ світоглядних позицій майбутнього фахівця. Піднімається проблема положення та стану гуманітарних предметів і гуманітарної науки в технічних університетах.

Ключові слова: гуманізація, гуманітаризація, вища технічна освіта, професійна підготовка, гуманітарна освіта.

ГУМАНИТАРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ВЫСШЕМ ТЕХНИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ В ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Лещенко Е.П.

*Днепродзержинский государственный технический университет, ул. Днепростроевская, 2,
г. Днепродзержинск, Украина*

lescha_helen@meta.ua

В статье анализируется роль и место гуманитарной подготовки студентов в системе высшего технического образования, дается определение концептов «гуманизация» и «гуманитаризация». Акцентируется внимание на необходимости объединения фундаментальности, ступенчатости познания, формирования творческого мышления и философских основ мировоззренческих позиций будущего специалиста. Поднимается проблема положения и состояния гуманитарных дисциплин и гуманитарной науки в технических университетах.

Ключевые слова: гуманизация, гуманитаризация, высшее техническое образование, профессиональная подготовка, гуманитарное образование.

HUMANITARIAN EDUCATION IN TECHNICAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION: CURRENT STATE OF PROBLEM IN THEORY AND PRACTICE OF PEDAGOGICAL EDUCATION

Leschenko O.P.

Dniprodzerzhinsk State Technical University, Dnipobudiska Str. 2, Dniprodzerzhinsk, Ukraine

lescha_helen@meta.ua

State national program "Education" defines the strategic objectives of educational reform in the Ukrainian state, its priority areas, the basic principles and ways of implementation. Higher education is designed to promote the intellectual potential of the nation, all-round development of the individual as the highest value of society. The task of higher school consists in a complete and harmoniously developed personality formation during studying. Today's education suffers the isolation of humanitarian cycle subjects (history, philosophy, political science, psychology, cultural studies, foreign language, Ukrainian, etc.) from professionally directed subjects that adversely affects the professional identity formation that has no skills of advances extrapolation in other sciences to the scope of its activities.

It is necessary to take into account socio-economic order with education on specialty and in this sense constantly compare their steps with the development of society, evaluate its effectiveness, especially on the competitiveness of its graduates. On the other hand, universities were permitted to determine its objectives, contribute to the improvement of higher education in general.

The intellectual and creative potential of the individual largely depends on humanization of education. Humanitarian training should be directed to the education of the individual as an active and volitional person capable to make independent efforts in education. Education and training is the basis that creates the trends of society humanization, its main qualitative characteristics, the level of civilization.

Formulated goals and objectives of the study specify the place of humanitarian training in higher technical humanitarian education - a combination of fundamental nature, knowledge gradation, the formation of creative thinking and philosophical foundations of future specialists vision.

Humanization and humanitarization are interconnected, multifaceted and characterize two different directions of higher education reforming. However, the focus on humanization is not fully studied in terms of its enormous potential to create educational content, methods and determination of its forms.

Thus, humanization and humanitarization of education, the priority of human values, creating conditions for the full realization of all-round development of each person are the main areas of education in Ukraine.

According to the upgrading of educational content general objectives of higher technical vocational education are: skilled worker training of appropriate level, competitive in labor market, competent, responsible, who are not only good at their profession, but also focuses on related fields of activity, able to work effectively on specialty at international standards, ready for continuous professional development, social and professional mobility.

Key words :humanization, humanitarization, higher technical education, vocational training, humanitarian education.

Характерною особливістю сучасного українського суспільства є поступова втрата духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних пріоритетів і цінностей. Перехід до ринкових методів господарювання, вирішення складних економічних, технічних і політичних проблем – усе це важливі завдання сучасності. Вирішуючи їх, ми закладаємо фундамент майбутнього розвитку суспільства. Але прогрес сучасної цивілізації багато в чому обмежив можливості всебічного розвитку людини. На перший план виступила

підготовка «вузького» фахівця, який ефективно виконує призначені йому функції, що деформує загальнокультурну підготовку людини, призводить до стандартизації особистості. Саме такі радикальні напрямки призводять до того, що в житті не впроваджуються нові підходи до освіти і культури, не враховується соціальна і моральна ситуація і, як наслідок, немає відчутних економічних зрушень у суспільстві. Загально визнаним є той факт, що для сталого розвитку економіки необхідно готувати управлінську та науково-технічну еліти. Україна поряд з природними багатствами має розвинену систему вищої інженерної освіти. Постає питання про те, як у повному обсязі використати її можливості для підйому економіки, для технічного переозброєння промисловості? А для цього, на нашу думку, ми повинні звернутися до нашої історії.

Історичні умови розвитку нашої незалежної країни супроводжуються не тільки кардинальними змінами в її соціально-економічній системі і у впровадженні ринкових принципів функціонування національної економіки, а й докорінного перегляду основ суспільного життя і відносин у соціумі. Необхідність остаточного подолання соціально-економічної кризи, у якій продовжує перебувати Україна, створення умов для забезпечення її сталого розвитку з тенденціями інтеграції у світовий та, насамперед, європейський економічний, правовий і культурний простір, вимагає комплексного вирішення сукупності складних завдань. У таких умовах зростає роль формування відповідної парадигми сучасного керівника в процесі професійної підготовки фахівців, здатних реалізувати себе у сфері управлінської діяльності.

Державна національна програма «Освіта» [1] визначає стратегічні завдання реформування освіти в Українській державі, їх пріоритетні напрями, основні шляхи та принципи реалізації. Вища освіта визначається в документі як така, що покликана сприяти формуванню інтелектуального потенціалу нації, всебічному розвитку особистості як найвищої цінності суспільства. Глобальні зміни суспільно-політичних та економічних відносин, несформованість ринку праці потребують подальшого розвитку системи вищої освіти на нових законодавчих і методологічних принципах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівців. Вищій школі, з одного боку, необхідно враховувати соціально-економічне замовлення на спеціаліста з вищою освітою і в цьому сенсі постійно звіряти свої кроки з розвитком суспільства, оцінювати ефективність своєї роботи, насамперед, з конкурентоспроможності своїх випускників. З іншого боку, вищі навчальні заклади отримали можливість самостійно визначати свої завдання, сприяти вдосконаленню системи вищої освіти загалом.

Розглянемо ситуацію, що склалася сьогодні у сфері вищої технічної освіти в українському суспільстві. Безумовно, основна увага в навчальному процесі приділяється вивченню спеціальних технічних дисциплін, базові знання за якими будуть міцним фундаментом для формування майбутнього висококваліфікованого інженера. Але не слід забувати, що основною характерною ознакою людини, що відрізняє її від інших живих істот, - це здатність до індивідуального мислення та формування унікального світогляду. Завдання вищої школи полягає в тому, щоб формувати протягом навчання повноцінну, гармонійно розвинену особистість.

У наш час людині, яка отримує вищу технічну освіту, мало бути просто хорошим інженером, який розбирається виключно у своїй спеціалізації. Вища освіта повинна бути всебічно розвиненою. Тому й постає питання про необхідність гуманізації системи вищої технічної освіти, у результаті якої студент з об'єкта навчання перетворюється на суб'єкт творчої, розвиваючої навчально-пізнавальної діяльності.

Деякі вчені розглядають гуманізацію дещо спрощено, зводячи її до гуманітаризації, тобто механічного збільшення кількості годин на викладання гуманітарних наук. Однак, на нашу

думку, механічне зникнення природних і спеціальних дисциплін і, як наслідок, заміна їх гуманітарними, не призведе до глибинної гуманізації.

Тлумачний словник [2, с.32] визначає поняття «гуманітарне знання» як таке, яке найтісніше чином пов'язане з новоєвропейською гуманістичною парадигмою освіти. «Гуманітарним» (на відміну від природничо-наукового) називають комплекс наук, що мають ті чи інші прояви людської духовності.

Термін «гуманістичний» тлумачний словник [2, с.34] трактує як характеристику системи цінностей, які підносять людину; тобто про гуманізм, гуманне, гуманістичне можна говорити лише тоді, коли йдеться про діяльність, навчання, соціальний інститут, вчинки, які підносять людину, сприяють її щастю, свободі, справедливості. Відповідно, термін "гуманітарний" співвідноситься з певними професійними заняттями, спрямованими на вивчення гуманітарних предметів.

Щоб досягти єдності у вихідних концептах розглянутої проблеми, ми розглядаємо гуманізм і світогляд, який найкраще сприяє формуванню людського в людині, а гуманітаризацію визначаємо через гуманітарні предмети як спосіб формування таких фахівців.

Сьогодні гуманітарна сфера і гуманітарні знання домінують у різних областях, що обумовлено специфікою гуманітарної освіти, з якою взаємопов'язані патріотичне, моральне виховання, формування людини, духовне відродження країни, прищеплення толерантності тощо. У законах України «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [4], у багатьох наукових роботах зазначається: гуманітаризація освіти як психолого-педагогічний механізм втілення гуманістичних ідей у педагогічному процесі у вищій школі сприяє подоланню однобічності і фрагментарності підготовки фахівців, розширенню культурного кругозору, становленню та розвитку громадянської позиції та професійно-творчої діяльності після закінчення вузу. Як вважає С.І.Уляєв [5, с.53], попереднє розмежування освіти на змістовну і процесуальну компоненти недоцільно, оскільки в структуру змісту входить і навчальна діяльність, яка також стає змістовною основою освіти.

Проблема гуманітаризації освіти вирішувалася в різних сферах – суспільствознавчого і філософського знання - у педагогіці, психології, соціології, соціальній філософії (О. Анісімов, Дж. Браун, Ш. Бюлер, Л. Виготський, Т. Грінг, М. Евтух, І. Кон, В. Лісовський, А. Маслоу, Ф. Михайлов, Ж. Пиаже, К. Роджерс, Т. Слепова, О. Степанова, Л. Токмакова, В. Ханенків та ін.). У роботах К. Абульханової-Славської, А. Асмолова, Г. Батіщева, А. Бодальова, А. Петровського, В. Рубцова, О. Тихомирова, І. Фролова та ін. виділені і обґрунтовані різні рівні структури проблеми гуманітаризації та гуманізації освіти (філософсько-культурологічний, науково-гностичний тощо). У теоретико-педагогічному відношенні це питання розглядалося у працях Е. Бондаревської, Б. Гершунського, В. Давидова, І. Колесникова, В. Серікова, Е. Шиянова, І. Якіманської та ін.

Аналіз наукової літератури дозволяє виявити різні підходи до організації підготовки фахівця у вищій школі: нормативно-педагогічний (С. Архангельський, О. Вербицький, О. Долженко, В. Раєвський, Р. Нізамов, Н. Нікандров, Ю. Татур, В. Шандріков та ін.), комунікативно-технічний (М. Кантенік, О. Кузьменко, К. Кудрявцев та ін.), структурно-логічний (П. Гальперін, М. Дмитрієва, А. Матюшкін, А. Раєв, В. Якунін та ін.)

Сьогоднішня освіта страждає ізольованістю загальногуманітарного циклу дисциплін (історія, філософія, політологія, психологія, культурологія, іноземна мова, українська мова та ін.) від професійно спрямованого, що згубно впливає на становлення особистості фахівця, що не має навичок екстраполяції досягнень у галузі інших наук на сферу своєї діяльності.

Від гуманізації освіти багато в чому залежить інтелектуально-творчий потенціал особистості. Гуманітарна підготовка повинна спрямовуватися на виховання індивіда як активного і вольового суб'єкта, здатного до самостійних зусиль у навчанні. Як зазначає О.Олійник

[6, с.123], сучасні методи викладання гуманітарних дисциплін частіше затемнюють зміст, ніж розкривають його. Це добре відчувається на прикладі студентів, які здатні переказати все те, що їм викладали, але не в змозі використати отримані знання в новій ситуації, їх знання швидше визначаються величиною обсягу, ніж глибиною розуміння.

О.Олійник також підкреслює, що потреба в самоосвіті, у духовній самостійності, критична спрямованість мислення, її продуктивність у засвоєнні знань і людської культури – це риси, яких не вистачає нинішньому студенту. Це складові гуманітарної культури, яка формується на всіх рівнях педагогічного процесу в навчальній, науковій і культурній діяльності студентів, і є однією зі складових загальної культури фахівців. При цьому освіта і виховання є основою, яка формує тенденції гуманізації суспільства, його основні якісні характеристики, рівень цивілізованості.

Багато дослідників у сучасній науковій літературі акцентують увагу на тому, що концепти «гуманітаризація освіти» та «гуманізація освіти» характеризують різні вектори реформування вищої школи. Якщо «гуманізація освіти» в широкому сенсі означає створення в суспільстві гуманної системи освіти, що відповідає гуманістичним ідеалам (насамперед, особистісної свободи, соціальної справедливості, людської гідності), то «гуманітаризація освіти» пов'язана з навчально-методичним змістом викладання у вузі. Мається на увазі, що гуманітаризація не зводиться до завдання розширення інформаційного змісту гуманітарних дисциплін порівняно з професійним блоком. Вона повинна відповідати більш високим цілям – залучати молодь до гуманістичних цінностей. Гуманізацію освіти можна кваліфікувати як соціальне конструювання системи освіти, що відповідає гуманістичним нормам та ідеалам. Практично це означає, що держава повинна гарантувати своїм громадянам реалізацію гуманістичних прав і свобод в отриманні освіти та гідний спосіб життя на основі отриманої професії. Завдання гуманітарної освіти – долучити особистість до багатства гуманітарної культури в рамках навчального процесу та позанавчальних форм студентської активності.

Такої думки дотримуються О.С.Воробйов, П.Г. Давидов [7, с.135], які вважають, що освіта є гуманістичною не тоді, коли викладаються переважно гуманітарні курси, а коли в центрі її стоїть студент як суб'єкт, як особистість, коли в достатньому обсязі відбувається його виховання, яке, як відомо, є процесом систематичного і цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою підготовки його до виробничої, суспільної та культурної діяльності. У широкому сенсі – це передача від покоління до покоління життєвого досвіду, культури, моральних цінностей, створених суспільством. Основним його завданням є формування всебічно розвиненої особистості студента, передача студентській молоді не тільки певних знань, професійного досвіду, а й формування професійної культури, створення умов для духовного розвитку, саморозкриття молодій людині в загалом.

Виходячи з вищесказаного, *гуманізація освіти* – це створення такої освітньої соціальної системи, яка відповідає гуманістичним цінностям і ідеалам, а *гуманітаризація освіти* – наповнення або доповнення освітньої програми гуманітарних змістом, тобто включення в навчальний процес циклу гуманітарних дисциплін.

Як зазначає В.А. Устинова [8, с.235], досить довго у вітчизняній науці і практиці домінувала точка зору, згідно з якою головним завданням вищої освіти було підготувати фахівця певного профілю відповідно до його професійної орієнтованості, при цьому іноді безпідставно ігнорувалася гуманітарна компонента освіти. Як відзначає А.Б. Касаєва, гуманітаризація освіти може стати «способом подолання розриву між природно-науковим, технічним та гуманітарними знаннями, тобто механізмом і способом переходу від технократичної моделі освіти до освіти культурно навантаженої, культурно детермінованої» [9, с.98]. Отже, *гуманітаризація* як додаткова і необхідна компонента професійної освіти передбачає залучення молоді до гуманітарної культури людства і має на меті

прищеплення основ гуманістичного світогляду, тобто духовних цінностей цивілізованого світу.

На думку Н.В.Шеверун, головним завданням гуманітарної підготовки в системі технічної освіти визнається вивчення законів гармонійної взаємодії природи і суспільства. У процесі навчання вона виконує таку тактичну і стратегічну мету:

- розкриває сутність явищ взаємодії природи, людини і суспільства і пізнає ці закони гармонійної взаємодії (тактична мета);
- з'ясовує і обґрунтовує можливість на практиці використовувати пізнані закони (стратегічна мета) [10, с.30].

Сформульовані цілі і завдання вказують на місце гуманітарної підготовки в системі вищої технічної гуманітарної освіти – поєднання фундаментальності, ступінчатості пізнання, формування творчого мислення та філософських основ світоглядних позицій майбутнього фахівця. Орієнтація на ці пріоритети, на думку вчених, сприяє становленню сучасної філософії технічної освіти як міждисциплінарної галузі, яка включає в себе ціннісні, гуманітарні та етичні параметри, що об'єднують природничі, загально-технічні, спеціально-технічні та гуманітарні знання, широко використовує традиції світової та вітчизняної культури.

Згідно з положеннями Національної доктрини розвитку освіти [11, с.5] і виходячи з ролі і функцій фундаментальної підготовки в сучасному суспільстві, у формуванні її змісту, в систему вищої університетської освіти мають бути покладені ідеї фундаменталізації і гуманізації. У зв'язку з цим, до найважливіших завдань оновлення змісту фундаментальної підготовки університетської освіти належить подолання історично сформованого поділу його на два компоненти - природний і гуманітарний.

Як зазначає Н.В. Шеверун [10, с. 34], положення і стан гуманітарних предметів та гуманітарної науки в технічних університетах наразі є досить спірним і парадоксальним. Це стосується, насамперед, визначення реального статусу гуманітарних дисциплін у системі всіх інших навчальних дисциплін (технічних, інженерних та загальноосвітніх) технічного вищого навчального закладу та оцінки специфічного ставлення до цих дисциплін професорсько-викладацького складу вузів, а також студентства. Часто гуманітарна сфера освіти багатьма вченими вважається як щось допоміжне, другорядне щодо профілюючих технічних предметів. Гуманітарні знання вважаються абстрактними і такими, які відволікають студентство від серйозних справ процесу конкретного пізнання суті речей. Однак, уряд України, Міністерство освіти проводять активну політику, спрямовану на гуманізацію та гуманітаризацію всієї вищої школи з метою підняти рейтинг гуманітарних дисциплін, показати наочно природність гуманітарного знання як викладачам, так і студентам технічних вузів [1, с. 4].

Провідним напрямком гуманізації освіти стало розширення спектра соціально-гуманітарних дисциплін (гуманізація через гуманітаризацію). У навчальні плани і програми все частіше включаються літературознавчі дисципліни, збільшується кількість годин для вивчення іноземних мов, філософії, історії України тощо. Причому, особлива роль у підготовці фахівців приділяється виробленню умінь професійного спілкування, категорія якого зводиться до соціокультурного рангу.

Гуманізація і гуманітаризація взаємопов'язані, багатоаспектні і характеризують два різних напрямки реформування вищої освіти. Однак, орієнтація на гуманізацію не є остаточно вивченою в аспекті її величезного потенціалу для формування змісту освіти, визначення її методів і форм.

Отже, *гуманізація і гуманітаризація освіти*, пріоритетність загальнолюдських цінностей, створення умов для повної реалізації всебічного розвитку кожної людини є основними напрямками розвитку освіти в Україні. Відповідно, з модернізацією змісту освіти загалом, *завданнями вищої технічної професійної освіти* є: підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який не тільки добре володіє своєю професією, але й орієнтується в суміжних сферах діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воробьев О.С. К проблеме формирования национальной технической интеллигенции / О.С. Воробьев, П.Г. Давыдов // – Материалы ІХ МНПК «Гуманизм и образование – 2008», Вінницький національний технічний університет. – КІВЦ ВНТУ, 2007-2008. – 234 с.
2. Державна національна програма «Освіта» / Україна ХХІ ст. / – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» / Верховна Рада України. Інститут законодавства. – К. - № 2984 – ІІІ, із змінами від 19 січня 2010 р – С. 96.
4. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР) / Верховна Рада України. Інститут законодавства. – К. , – 1991. - №34. – С. 451.
5. Касаева А.Б. Гуманитаризация образования как фактор формирования социальных отношений в современном обществе: дисс... канд..филос.наук : 09.00.11 / Алла Болаевна Касаева. – Нальчик, 2004. – 143 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта. – 2002. – 24 червня.
7. Олійник О. Особливості гуманітарної підготовки та професійної компетентності студентів у технічних ВНЗ. / О. Олійник // Донецький вісник наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. Мовознавство, т.26. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2009. – 252 с.
8. Уляев С. И. Гуманитаризация образования как фактор формирования профессиональной культуры будущего специалиста : дис...канд. пед. наук : 13.00.08 / Сергей Иванович Уляев. – Ставрополь , 2002. – 187 с.
9. Устинова В.О. Методологічні засади структурування змісту предметів гуманітарного циклу в процесі фахової підготовки студентів педагогічних ВНЗ. / В.О. Устинова // Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. вип.31. – С. 282 – 287.
10. Шеверун Н.В. Підготовка майбутніх фахівців технічних університетів у галузі управління до професійного іншомовного спілкування / Н.В. Шеверун // Матеріали VІІІ МНПК «Гуманізм та освіта – 2006». Вінницький національний технічний університет. КІВЦ ВНТУ, 2006. – 240 с.

REFERENCES

1. Vorob'ev O.S. K probleme formirovaniya nacional'noj tehnicheskoj intelligencii. / P.G. Davydov, O.S. Vorob'ev //– Materialy ІН MNPK «Gumanizm i obrazovanie – 2008», Vinnick'ij nacional'nij tehničnij universitet.KIVC VNTU, 2007-2008. – 234 p.
2. Derzhavna nacional'na programa «Osvita» / Ukrai'na ХХІ st./ . – К. : Rajduga, 1994. – 61 p.
3. Zakon Ukrai'ny «Pro osvitu». Vidomosti Verhovnoi' Rady (VVR) / Verhovna Rada Ukrai'ny. Instytut zakonodavstva. – К. , – 1991. - №34. – P. 451.

4. Zakon Ukrai'ny «Pro vyshhu osvitu» / Verhovna Rada Ukrai'ny. Instytut zakonodavstva. – K. - № 2984 – III, iz zminamy vid 19 sichnja 2010 r – P. 96.
5. Kasaeva A.B. Gumanitarizacija obrazovanija kak faktor formirovanija social'nyh otnoshenij v sovremennom obshhestve: diss... kand..filos.nauk : 09.00.11 / Alla Bolaevna Kasaeva. – Nal'chik, 2004. – 143 p.
6. Nacional'na doktryna rozvytku osvity Ukrai'ny u HHI stolitti // Osvita. – 2002. – 24 chervnja.
7. Olijnyk O. Osoblyvosti gumanitarnoi' pidgotovky ta profesijnoi' kompetentnosti studentiv u tehnicnyh VNZ. / O. Olijnyk // Donec'kyj visnyk naukovogo tovarystva im. T.G.Shevchenka. Movoznavstvo, t.26.- Donec'k: Shidnyj vydavnychyj dim, 2009. – 252 p.
8. Uljaev S. I. Gumanitarizacija obrazovanija kak faktor formirovanija professional'noj kul'tury budushhego specialista: dis...kand. ped. nauk : 13.00.08 / Sergej Ivanovich Uljaev. – Stavropol', 2002. – 187 p.
9. Ustynova V.O. Metodologichni zasady strukturuvannja zmistu predmetiv gumanitarnogo cyklu v procesi fahovoi' pidgotovky studentiv pedagogicnyh VNZ. / V.O. Ustynova // Pedagogika vyshhoi' ta seredn'oi' shkoly. – zb. nauk.prac', - Kryvyj Rig, KDPU, 2011. vyp.31. – P. 282 – 287.
10. Sheverun N.V. Pidgotovka majbutnih fahivciv tehnicnyh uniersytetiv u galuzi upravlinnja do profesijnogo inshomovного spilkuvannja / N.V. Sheverun // – Materialy VIII MNPК «Gumanizm ta osvita – 2006». Vinnyc'kyj nacional'nyj tehnicnyj universytet.KIVC VNTU, 2006. – 240 p.

УДК 378.14

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Малихіна В. М., декан факультету дошкільної та корекційної освіти

Комунальний заклад „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, провулок Руставелі, 7, м. Харків, Україна

kharkivska_hgpa@ukr.net

У статті проаналізовано моніторинг якості освіти у вищому навчальному закладі. Охарактеризовано сутність поняття „моніторинг”. Розглянуто цілі та завдання моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі. Проаналізовано різновиди моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі. Розглянуто систему показників моніторингу компетенцій випускників ВНЗ.

Ключові слова: моніторинг, якість, вищий навчальний заклад, студенти, освіта.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Малыхина В.М.

Коммунальное учреждение „Харьковская гуманитарно-педагогическая академия” Харьковского областного совета, переулок Руставели, 7, г. Харьков, Украина

kharkivska_hgpa@ukr.net

В статье проанализирован мониторинг качества образования в высшем учебном заведении. Охарактеризована сущность понятия „мониторинг”. Рассмотрены цели и задачи мониторинга качества образования в высшем учебном заведении. Проанализированы разновидности мониторинга качества образования в высшем учебном заведении. Рассмотрена система показателей мониторинга компетенций выпускников вузов.

Ключевые слова: мониторинг, качество, высшее учебное заведение, студенты, образование.